

במתנה

דפיו זהב

על מה שבוצר זכאיו.
הרבנית ימימה מזרחי
בעריכת יקרת פרידמן

גיליון 234

פרשת מטות ✧ כ"ג בתמוז ה'תשע"ט (7/2019)

אם אֲשַׁכַּחְךָ

שכחתם מי הכי חשוב? והוא מתקן אותם: **"בְּנוּ לְכֶם עָרִים לְטַפְכֶם, וְגִדְרֹת לְצִנְאָכֶם.**"⁴ קודם כל הילדים. אל תשכחו אותם.

אין הרגשה איזוהי יותר מלהרגיש שכוחה. **וְתֹאמַר צִיּוֹן: "עֲזֹבְנִי ה', וְה' שְׁכַחְנִי."**⁵

ואני רוצה שניכנס לסוגיה יפהפיה בפרשת מטות. הפרשה מקדישה כל כך הרבה פסוקים לנדרים שנדרה אישה, ואביה מהר חייב להפר את הנדרים האלה **בְּיוֹם שְׁמֻעוֹ.**⁶ אנחנו יודעים מחז"ל שנודרים בעיקר בשעת צרה. כשצר לך, את אומרת: "די. אני מבטיחה. אני לא... אני תורמת מאתיים שקלים לוועד הרבנים..." ועדין, למה כל כך הרבה פסוקים על נדרי אישה? יותר מזה, הפרשה מתייחסת לשנה אחת בחיי אישה, לנדרים של בת **בְּבֵית אֲבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ.** ורש"י: **וְלֹא קִטְנָה וְלֹא בּוֹגֵרֶת. שֶׁהַקְטָנָה - אֵין נִדְרָה נֹדֵר, וְהַבּוֹגֵרֶת - אֵינָה בְּרִשּׁוֹתָיו שֶׁל אָבִיהָ לְהַפֵּר נִדְרֶיהָ.**⁷

זאת אומרת שילדה קטנה, לא צריך בכלל להפר את הנדר שלה. וילדה גדולה - אביה כלל לא יכול להפר לה אותו. במילים אחרות, הפרשה מדברת על נערה בת **"א שנה ויום אחד - נדרה נבדקין,** ואביה יכול להפר לה. כשהיא כבר בת **"ב שנה ויום אחד,** נגמר.⁸ היא גדולה ואביה כבר לא יכול להפר את נדרה.

רגע. אבל שנה אחת בחיים של אישה - לזה מקדישים חצי פרשה? ועוד נערה בגיל 11 ויום עד גיל 12 ויום? אבא, אם שמעת, תתיר את נדרה - למה?

והשנה המצומצמת הזו, היא תקופת בין המְצָרִים. והמציאות הזאת, שבימי התנ"ך אכן היתה קצרה, כיום היא לא שנה בחיי נערה אלא פרק זמן ארוך בהרבה. **"בְּבֵית אֲבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ" - אישה כבר לא יודעת אם היא ילדה או אישה. היא "בין המצרים", כבר**

ברוך השם, אירסתי בן. ה' אירס אותי, ליתר דיוק והשמחה גדולה כי הוא בכור ואחיותיו הצעירות ממנו התחתנו לפניו וחיכינו מלא זמן ונדמה לי שהשמחה הגדולה ביותר היא של הזכירה. הקב"ה זכר. הצעקה הגדולה של הימים האלה, שלושה שבועות, היא **"אם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם."**¹ "אל תשכחו אותי", אומרת ירושלים. "הרי אתם עלולים לשכוח אותי ומעצם זה שאתם זוכרים אותי, מזכירים אותי, אני יודעת שאני אגאל. אבל אם אני שכוחה - אז מה יהיה, מה יהיה?"

והמדרש. לבכות. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּא וְרֵאָה כִּמָּה חֲבִיבֵי תִינוּקוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. גְּלַתָּה סְנֵהֲדָרִין - וְלֹא גְּלַתָּה שְׁכִינָה עִמָּהֶם. גְּלוּ מִשְׁמֹרֹת כְּהוֹנָה - וְלֹא גְּלַתָּה שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וְכִיּוֹן שְׁגָלוּ תִינוּקוֹת - גְּלַתָּה שְׁכִינָה עִמָּהֶם [...]. דְּכָתִיב: עוֹלָלִיָּה הִלְכּוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר. מִיָּד יֵיצֵא מִבֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה.**²

תינוקות צועקים את צעקת ירושלים: "אל תשכחו אותנו, בבקשה". והיומיום הסואן, את מי הוא לא מערבב. כמה פעמים עליתי הביתה ופתאום הלב שלי: "אמאלה, הוא פה? הוצאנו את מוישי מהאוטו?" אין אמא שזה לא קרה לה, אין, למה - כי השכחה היא כוח נורא שמתהלך בעולם ורוצה למחוק לנו את הזיכרון של הדברים היקרים ביותר ובכל פעם שנפגעים תינוקות ונפגעים ילדים, אומר לנו המדרש, קצת מהשכינה הולך איתם. שכינה מסתלקת, כי היא אומרת: "גם אותי שכחתם, גם אותי. אני ילדה שלכם שמחכה אלפיים שנה שמישהו יבוא לגן וייקח אותה כבר הביתה. אני כל כך רוצה כבר להגיע הביתה."

בפרשתנו, מטות, שבטי ראובן וגד רוצים להתיישב בעבר הירדן המזרחי ומה הם אומרים - **"גִּדְרֹת צֶאֱן נִבְנְהָ לְמִקְנֵנוּ פֹה, וְעָרִים, לְטַפְנוּ."**³ וכמה מזדעזע משה רבנו: איך אתם חושבים על המְקָנָה ("מה אני צריכה לקנות היום") לפני שאתם חושבים על הילדים?

⁴ במדבר ל"ב, כד.

⁵ ישעיהו מ"ט, יד.

⁶ במדבר ל', ו.

⁷ במדבר ל', ד, ופירוש רש"י, שם.

⁸ רש"י, שם.

¹ תהילים קל"ז, ה.

² מדרש איכה רבה א', לג. וגם: איכה א', ו.

³ במדבר ל"ב, טז.

גדולה מלהיות ילדה של אמא ואבא, והיא עדין לא אשתו של אף אחד, אז מי אני, מי אני? איפה אני נמצאת? אולי ה' שכח אותי, אולי?

היום זה משתרע מגיל 18 (ולפעמים 16) עד גיל חמישים ולפעמים יותר; "אני לא ילדה של אף אחד כבר. יש לי אמא ואבא אבל נו, זה כבר לא רלבנטי כמו פעם. ואני עדין לא אישה של אף אחד". ויש גם לא מעט נשואות שמרגישות כזה מרחק מבן הזוג "ומי זוכר אותי עכשיו".

בבין-המצרים האלה נולדים מלא נדרים: "אני מבטיחה ש... אני נודרת ש...". ואז את כל כך מצטערת שנדרת ושהבטחת ושהדרת את עצמך מהאושר במו-פיך; "די, אני כבר בחיים לא אתחתן, אני לא זוגית, אני כבר לא רוצה ש...". ומי ישחרר אותך מהנדרים האלה, שלא באמת התכוונת לאסור את עצמך בתוכם? איפה המבוגר האחראי?

והמהר"ל בפירוש מרגש יאמר: **כי יותר נקראת הבת בניין האב, והוא דבר נפלא!**⁹ כל בת שנקלעת לצרה, יש לה אבא בשמים. איך כותב רש"י: **"בְּבֵית אָבִיהָ" - ברשות אביה ואפילו אינה בביתו.**¹⁰

כתוב שרבי עקיבא היה בוכה כשהיה מגיע לפרשה הזו. למה אתה בוכה? כשראית שועל יוצא מבית קודש הקודשים החרב, לא בכית.¹¹ על מה אתה בוכה עכשיו?

כי יש אישה שנדרה נדר: "די. אני לא אשתה יין". ואביה שמע והפר את נדרה והיא לא ידעה שנדרה הופר והיא הולכת ושותה יין, ובטוחה שהיא רעה ושהיא עושה עבירה.

אבל בפועל היא לא עברה עבירה, כי הפרו לה את הנדר. על מה אתה בוכה, רבי עקיבא? כי היא חשבה שהיא שכוחה. שהיא רעה. היא לא זכרה שיש אבא בשמים שלא שוכח ילדים וילדות שלו, וכשהן מוציאות מילה מהפה, אוסרות איסר על נפשו, אוסרות את עצמן במילים איומות שהן אומרות על עצמן, הוא לוחש מהשמיים: "כל נדרייך, כל איסוריך - מותר לך. מופר לך.¹² את לא שכוחה. אַם אֶשְׁכַּחְךָ, בת שלי."¹³

אלה ימי-זיכרון. מה צריך לזכור? שה' זוכר כל אחד וכל אחת ונמצא שם כדי להתיר את נדרינו וכל אחת, אצלו, היא ילדה נדירה-נדירה.

בצוות העריכה: הדסה סאסי

**כבר יש לך יומן לשנה החדשה?
הנה הוא חוזר – היומן האהוב של
הרבנית ימימה מזרחי
"שנה וברכותיה"
לשנת תש"פ 2019 – 2020**

* מה תמצאי ביומן?

* הצצה לדוגמאות מתוכו

* ולמה טוב לעבוד עם יומן-נייר?

כאן << <https://parasha.org/yoman2019>

וגם: מתנה בכל רכישה!

לרכישות קבוצתיות אנחנו כאן! כתבו אלינו

info@parasha.org

גם בטלפון **077-8066747** בין 9:00-15:00

מחכות אתכן בהתרגשות, ציפייה ואהבה

⁹ מהר"ל, "נצח ישראל" ז', ג: "כי יותר נקראת הבת בניין האב, והוא דבר נפלא ואין כאן מקומו. וראיה לזה, כי הבת היא ברשות אביה, ואין הבן ברשות אביו, שנאמר (במדבר ל', יז) **"בנעוריה בית אביה"**."

¹⁰ במדבר ל', ד-ה. ורש"י לבמדבר ל', ד.

¹¹ תלמוד בבלי, מכות כד, כא-ב: "פעם אחת היו עולים לירושלים, פון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. פון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדש הקדשים, התחילו הם בוכים ורבי עקיבא משחק."

¹² בפרפראזה על תפילת "כל נדרי": "פֶל נְדָרֵי וְאֶסְרֵי וְשְׁבוּעֵי וְנִדְוֵי וְתַרְמֵי וְקוֹנָמֵי וְקוֹנָנֵי וְקוֹנָסֵי...".

¹³ תלמוד בבלי, נזיר כג, ע"א: **"אִישָׁה הִפְרָם וְהָ יִסְלַח לָהּ"** – "באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא צריכה כפרה וסליחה וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה."